

Wulfenia carinthiaca

Foto: Piet Kok

Nomenclatuur/etymologie

De geslachtsnaam *Wulfenia* is een eerbetoon aan de Oostenrijkse botanicus, zoöloog en mineraloog Franz Xaver von Wulfen (1728–1805), die de plant in 1779 ontdekte op de Gartnerkofel in de Karintische Alpen. De soortsaanduiding *carinthiaca* verwijst direct naar de Oostenrijkse deelstaat Karinthië (*Carinthia*), waar de plant een deel van zijn oorspronkelijke, zeer beperkte verspreidingsgebied heeft. De plant wordt ook wel eens aangeduid met de Engelse naam Cow's Footprint of Cow's Footsteps, vanwege de vorm van het blad. De eerste wetenschappelijke beschrijving en naamgeving (*Wulfenia carinthiaca*) werd in 1781 verzorgd door Nikolaus Joseph von Jacquin.

Taxonomie

- *Rijk*: Plantae
- *Orde*: Lamiales
- *Familie*: Plantaginaceae
- *Geslacht*: *Wulfenia*
- *Soort*: *Wulfenia carinthiaca*

Synoniemen

Een belangrijk synoniem, dat de plant weerspiegelt die oorspronkelijk in een andere familie werd geplaatst, is *Paederota nudicaulis* Lam. Andere, minder gangbare heterotypische synoniemen, vaak geografische of taxonomische variaties die nu als de geaccepteerde soort worden beschouwd, zijn onder andere *Wulfenia blehicii* Lakušić en de daaraan gerelateerde variëteiten zoals *Wulfenia blehicii* var. *alpina* en *Wulfenia carinthiaca* subsp. *rohlenae* Niederle.

Variëteiten en cultivars

Van *Wulfenia carinthiaca* zijn er weinig tot geen officieel geregistreerde cultivars in de handel. De soort wordt meestal in haar botanische vorm gekweekt vanwege de unieke kenmerken en de zeldzaamheid. Er bestaat wel een kruising, *Wulfenia x schwarzii*, wat een hybride is tussen *Wulfenia orientalis* en *Wulfenia baldacci*. Deze hybride vertoont vaak een vergelijkbare groei en bloei als *W. carinthiaca*. De plant wordt vooral gewaardeerd om zijn vorm en is daardoor een geliefde rotsplant die vaak direct onder de soortnaam wordt verhandeld.

Familie

Wulfenia carinthiaca behoort tot de familie Plantaginaceae, oftewel de weegbreefamilie. Historisch gezien werd deze soort ingedeeld bij de Scrophulariaceae (helmkruidfamilie), maar recente fylogenetische studies hebben haar, samen met andere geslachten, verplaatst naar de Plantaginaceae, binnen de orde Lamiales.

Hoogte

De bladrozetten van deze vaste plant blijven laag, doorgaans niet hoger dan 5 tot 10 centimeter. De bloeiaren daarentegen groeien rechtopstaand en bereiken een hoogte van ongeveer 15 tot 30 centimeter. De plant is polvormend en kan met de jaren brede pollen vormen.

Bloemkleur

De bloemen van *Wulfenia carinthiaca* zijn meestal diep lilablauw of violetblauw. Ze zijn trompetvormig en staan in compacte, eenzijdige aren aan de top van de bloeistengel, waarbij alle bloemen in één richting wijzen.

Bladkleur

De bladeren zijn donkergroen, leerachtig en hebben een ovale tot langwerpige eivorm met opvallend diepe nerven en een gekartelde of geschulpte rand. Ze vormen dichte, basale rozetten en zijn een belangrijk kenmerk van de plant. De bladeren zijn over het algemeen groenblijvend of semi-groenblijvend, zelfs tijdens de winter.

Bloeiperiode

De bloeiperiode van deze plant valt in de vroege tot middenzomer, meestal van mei tot en met juli. De bloei is relatief langdurig, waarbij de bloemaren geleidelijk van onder naar boven bloeien.

Standplaats

Als alpineplant geeft *Wulfenia carinthiaca* de voorkeur aan een koele, licht beschaduwde plek, hoewel ze ook volle zon verdraagt, mits de grond constant vochtig is. De plant heeft een rijke, humusrijke, maar zeer goed doorlatende grond nodig om te gedijen. Natte omstandigheden in de winter zijn schadelijk, daarom is een goede drainage, zoals in een rotstuin of scree-bed, essentieel.

Herkomst

Wulfenia carinthiaca heeft een zeer beperkte en disjuncte inheemse verspreiding. Oorspronkelijk werd de plant alleen gevonden op de Gartnerkofel in de Karintische Alpen (Oostenrijks-Italiaanse grens). Recente studies breiden het inheemse gebied uit tot de Zuidoostelijke Alpen, Montenegro, Noordoost-Albanië en Noordwest-Noord-Macedonië.

Soort gewas

De *Wulfenia carinthiaca* is een langlevende, kruidachtige vaste plant (*perennial*). Ze groeit uit een basale rozet van bladeren en vormt met de jaren dichte pollen. Het wordt beschouwd als een gespecialiseerde alpineplant.

Vermeerderingswijze

De meest betrouwbare methode om *Wulfenia carinthiaca* te vermeerderen is door zaad, dat meestal een koude stratificatie (koudeperiode) nodig heeft om te kiemen. Vermeerdering door deling van de polvormende rozetten kan in het vroege voorjaar of de herfst worden uitgevoerd. De plant kan ook worden vermeerderd door bladstekken met een stukje stengel te bewortelen.

Klimaatzone

De plant is zeer winterhard en verdraagt temperaturen tot ongeveer -25 °C, waardoor ze geschikt is voor USDA klimaatzones 5 tot 8. De sleutel tot succesvolle winterhardheid is echter goede drainage om rotten te voorkomen.

Insecten

De buisvormige, maar open bloemen trekken diverse bestuivers aan, waaronder hommels en bijen, die de nectar kunnen bereiken. De bloemstructuur en -kleur zijn typisch voor planten die door insecten worden bestoven.

Bronvermelding

<https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:812925-1>

https://en.wikipedia.org/wiki/Wulfenia_carinthiaca

<https://www.bethchatto.co.uk/conditions/plants-for-scree-gardens/wulfenia-carinthiaca.htm>

Samenvatting

Onderwerp	Resultaat
Nomenclatuur/etymologie	Genoemd naar Franz Xaver von Wulfen (ontdekker); <i>carinthiaca</i> verwijst naar Karinthië.
Taxonomie	Rijk: Plantae, Orde: Lamiales, Familie: Plantaginaceae (historisch Scrophulariaceae), Geslacht: <i>Wulfenia</i> , Soort: <i>Wulfenia carinthiaca</i> .
Synoniemen	<i>Paederota nudicaulis</i> Lam., <i>Wulfenia blehicii</i> Lakušić, <i>Wulfenia carinthiaca</i> subsp. <i>rohlena</i> Niederle.
Variëteiten en cultivars	Geen bekende cultivars van de soort; wel de hybride <i>Wulfenia x schwarzii</i> in de handel.
Familie	Plantaginaceae (weegbreefamilie)
Hoogte	15 tot 30 centimeter (bloemstengel), bladrozet 5-10 cm.
Bloemkleur	Diep lilablauw of violetblauw.
Bladkleur	Donkergroen, leerachtig, groenblijvend, met diepe nerven en gekartelde rand.
Bloeiperiode	Mei tot en met juli.
Standplaats	Halfschaduw, koele plek. Humusrijke, maar zeer goed doorlatende grond.
Herkomst	Zeer beperkt inheemse verspreiding in de Zuidoostelijke Alpen (Gartnerkofel, Karinthië) en de Balkan.
Soort gewas	Langlevende kruidachtige vaste plant, polvormend.
Vermeerderingswijze	Zaad (met koude stratificatie), deling van de pol in voorjaar/herfst.
Klimaatzone	USDA zones 5 tot 8 (tot -25 °C). Vereist goede drainage.
Insecten	Bestoven door hommels en bijen.